

DEJSTVA O AZBESTU

Azbest je uvrščen v skupino 1 rakotvornih snovi po IARC*, kar pomeni, da se šteje za nedvomnega povzročitelja raka pri ljudeh. Vdihavanje azbestnih vlaken lahko povzroči kronične pljučne bolezni, kot so pljučni rak, rak popljučnice in spodnjih prebavil ter azbestoza (hudo brazgotinjenje pljuč, ki povzroči vedno težje dihanje). Po podatkih Svetovne zdravstvene organizacije azbest povzroči približno polovico smrti zaradi poklicnega raka.

Kdo je ogrožen?

Nevarnost lahko nastane pri popraviljanju zavor in sklopk, prenavljanju ali rušenju zgradb in ladij ali čiščenju pri teh dejavnostih. Glavni gospodarski panogi, v katerih so delavci izpostavljeni azbestu, sta ladjedelništvo in gradbeništvo. Izpostavljeni delavci morda delajo pri prenavljanju domov, tlakovanju, pokrivanju streh in v industrijskem strojništvu. Drugi poklici, pri katerih je zdravje delavcev ogroženo, so delavci v ladjedelnicah, gasilci in delavci v elektrarnah.

Več o snovi

Azbest je naravno mineralno vlakno, ki se ga pogosto uporabljalo v stavbah in gradbenem materialu, strojih, transportnih vozilih in potrošniških izdelkih (preden so odkrili za zdravje nevarne učinke). Azbest je skupni izraz za naravne silikatne vlaknaste minerale s kristalno zgradbo. Posameznih azbestnih vlaken ni mogoče videti ali vonjati. Pri dejavnostih, pri katerih se krušijo materiali, ki vsebujejo azbest, se v zrak sproščajo azbestna vlakna.

Ta vlakna lahko nevede vdihavamo in ujamejo se v pljučih ali zapičijo v prebavila. Evropska unija je prepovedala vsakršno uporabo azbesta ter pridobivanje, proizvodnjo in predelavo azbestnih izdelkov.

Kako simptomi vplivajo na nas?

Pri dolgotrajni izpostavljenosti lahko azbestna vlakna, ki smo jih vdihnili ali zaužili, povzročijo genske spremembe, zaradi katerih lahko nastane rak, natančneje mezoteliom zaradi izpostavljenosti azbestu. Dejavniki življenjskega sloga (kajenje, kronični stres, slaba prehrana in slaba telesna zmogljivost) lahko vplivajo na tveganje, da oseba po izpostavljenosti azbestu zboli za rakom. Prvi simptomi raka, povezanega z azbestom, so lahko: težko dihanje, kašelj, bolečina v prsih, prebavne težave in slabost.

Čas med izpostavljenostjo in nastankom raka, povezanega z azbestom, je od 15 do 50 let, odvisno od vrste raka in dejavnikov življenjskega sloga.

Kaj lahko storimo?

Opravljammo ustrezne meritve izpostavljenosti in strogo upoštevamo veljavne predpise. Obveščamo delavce o tveganjih in preventivnih ukrepih. Preverimo, ali bodo pri delu nastajala vlakna, ki se razpršijo v zraku.

Najboljša rešitev je obvladovanje izpostavljenosti s prenehanjem uporabe ali nadomestitvijo. Delo skušamo na primer načrtovati tako, da se azbest ne kruši. Če to ni mogoče, zagotovimo, da delo opravljajo usposobljeni delavci, ki uporabljajo ustrezno opremo in delovne tehnike, tako da se čim bolj zmanjša izpostavljenost in poveča učinkovitost obvladovanja. Zagotovimo, da se uporablja ustrezna varovalna obleka in osebna varovalna oprema za varovanje dihal. Osebe, ki so bile izpostavljene azbestu, morajo redno hoditi na zdravstvene preglede in biti pozorne na simptome raka.

Viri: OSHA, EU-OSHA, HSE, IARC